

BOWEL CANCER SCREENING

TURKISH

The Facts

BAĞIRSAK KANSERİ TARAMASI

Gerçekler

Bu broşürün amacı nedir?

Bu broşür size bağırsak kanseri ile, bağırsak kanseri taramasının yararları ve sakıncaları hakkında bilgi verir. Amacı, Ulusal Sağlık Hizmeti NHS'in Bağırsak Kanseri Tarama Programı'na katılmak konusunda bilgilendirilmiş bir karar vermenize yardımcı olmaktır.

Bağırsak kanseri taramasının amacı nedir?

- Bağırsak kanseri taramasının amacı, bağırsak kanserini (hiçbir belirti görülmeyen kişilerde) tedavinin daha etkili olabileceği erken bir evrede teşhis etmektir.
- Bağırsak kanseri taraması polip denilen kabartı ve şişlikleri de ortaya çıkarabilir. Bunlar kanser değildir, ancak ileride kansere dönüşebilir. Ameliyat ile alınması hem kolaydır, hem de bağırsak kanseri riskini azaltır.

Bağırsak kanseri taraması yaptırmak önemli midir?

- Birleşik Krallık'ta yaklaşık olarak her 20 kişiden biri bağırsak kanseri olmaktadır.
- Ülkede en yaygın üçüncü, en çok ölüme yol açan ikinci kanser türüdür ve yılda 16.000'den fazla can almaktadır (Birleşik Krallık Kanseri Araştırma Vakfı - Cancer Research UK, 2005. *Kanser istatistikleri*).
- Düzenli aralıklarla bağırsak kanseri taraması yaptırmamanın bağırsak kanserinden ölüm riskini yüzde 16 azalttığı belirlenmiştir (Cochrane Sistemik Değerlendirme Veri Tabanı, 2006. *Dışkıda gizli kan testi ile kolorektal kanser taraması konusunda bir güncelleme - Cochrane Database of Systematic Reviews, 2006. Screening for colorectal cancer using the faecal occult blood test: an update*).

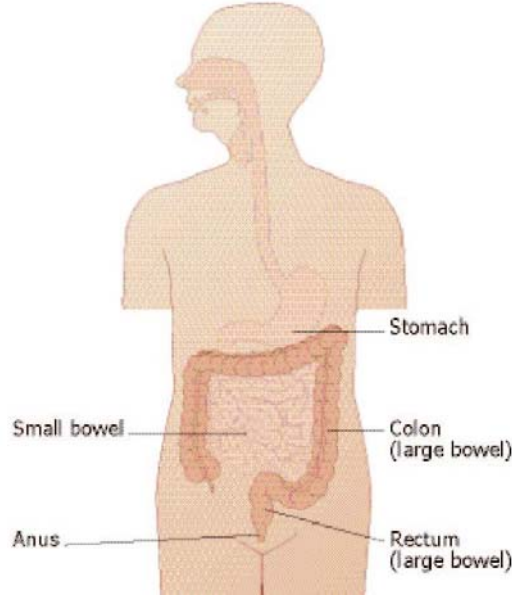
NHS Bağırsak Kanseri Tarama Programı nedir?

NHS Bağırsak Kanseri Tarama Programı, yaşları 60 ile 69 arasındaki kadın-erkek herkese iki yılda bir tarama yaptırmaya imkanı sunar. Bu yaş grubundakilere otomatik olarak önce bir tarama çağrısı, ardından da testi evde yapmaları için tarama malzemeleri gönderilir. Size ulaşılabilmesi için gerekli bilgiler aile doktorunuzdan alınacaktır, bu nedenle doktorunuzdaki isim ve adres bilgilerinizin doğru olması önemlidir.

İlk tarama testinizden sonra, 69 yaşına gelene kadar her iki yılda bir size tarama çağrısı ve tarama malzemeleri gönderilir. Yaşınız 70 veya üzerinde ise, bu broşürün sonundaki ücretsiz telefon hattını arayarak tarama malzemesi isteyebilirsiniz.

Bağırsağın işlevi nedir?

Sindirim sistemimizin bir parçası olan bağırsak ince ve kalın bağırsak olarak ikiye ayrılır. Kalın bağırsak, kolon ve rektumdan oluşur.

Şema: Bağırsak

Small bowel – İnce bağırsak, Anus – Anüs,
Stomach – Mide, Colon (large bowel) – Kolon (kalın bağırsak),
Rectum (large bowel) – Rektum (kalın bağırsak)

Gıdalar mideden ince bağırsağa geçer. Burada besin emiliminden sonra, hazmedilmeyen atık maddeler, kalın bağırsakta sıvılardan ayrışır. Atıklar, vücuttan atılana kadar (buna gaita veya dışkı da denir) bağırsağın uç kısmı olan rektumda durur.

Bağırsak kanseri nedir?

Bağırsak kanserine kolon kanseri, rektum kanseri veya kolorektal kanser de denir. Bağırsağın iç yüzeyi sürekli olarak yenilenen hücrelerden oluşur. Bazen bu hücreler gereğinden fazla artarak bağırsak **polipi** denilen (bazen adenom olarak da adlandırılır) kabartı ve şişlikleri oluşturur. Polipler bağırsak kanseri değildir (genelde iyi huyludur), ancak zamanla kötü huylu kansere dönüşebilirler. Kanser hücrelerinin vücudun diğer bölgelerine yayılabilecek nitelikte olması, kanserin kötü huylu olduğu anlamına gelir.

Kimin bağırsak kanseri olma riski vardır?

- Hem kadınların, hem de erkeklerin bağırsak kanseri olma riski vardır.
- Yaşınız ilerledikçe, bağırsak kanseri riski artar. Bağırsak kanseri tanısı konulan her 10 kişiden sekizi 60 yaşının üzerindedir.
- Ailesinde bağırsak kanseri olanların bu hastalığa yakalanma riski daha fazladır.
- Fazla egzersiz yapmayan, aşırı kilolu olan ve kırmızı etten yana zengin, sebze, meyve ve posalı yiyeceklerden yana zayıf bir beslenme tarzı benimseyen herkesin bağırsak kanseri riskinin arttığı düşünülmektedir.

Tarama testinde neye bakılır?

- Tarama testi, dışkılamada normalde gözle görülemeyen az miktarlardaki kanı saptar. Buna **Dışkıda Gizli Kan Testi (Faecal Occult Blood - FOB test)** denir ('gizli kan' kanın görülemediği anlamına gelir).
- Dışkıda kan aranmasının nedeni, polipler ve bağırsak kanserlerinin bazen kanama yapmasıdır.
- **Dışkıda Gizli Kan (FOB) Testi bağırsak kanseri tanısı koymaz**, ancak test sonucu bağırsak muayenesine (kolonoskopiye) ihtiyacınız olup olmadığını gösterir.

Tarama (Dışkıda Gizli Kan - FOB) testi nasıl yapılır?

Dışkıda gizli kan (FOB) testini evinizde kendiniz yapabilirsiniz. Tarama malzemeleri basit bir şekilde dışkıdan ufak örnekler almayı mümkün kılar. Örnekleri özel bir karta sürer ve test edilmesi için ağız hijyenik bir şekilde kapanan ve posta ücreti ödemeniz gerekmeyen zarfıyla laboratuara gönderirsiniz. Her tarama setinde yapılması gerekenler ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Test yapmanın utandırıcı olabileceğini ve hoşunuza gitmeyeceğini düşünebilirsiniz, ancak sadece birkaç dakikanızı alır ve bağırsak kanserini erken saptamanın etkili yöntemlerinden biridir.

Sonucu ne zaman alırım ve bu sonuç ne anlama gelir?

Örneğinizi gönderdikten sonraki iki hafta içinde sonuç hakkında bir mektup alırsınız. Çıkabilecek üç tür sonuç vardır.

- **Normal sonuç**, test örneğinizde kan bulunmadığı anlamına gelir. Çoğu kez (her 100 kişiden yaklaşık 98'inde) sonuç normal çıkmaktadır. Bu kişilerden bazıları, daha önceki sonuç belirsiz çıktığı için testi tekrarlamış olanlardır.

Normal sonuç bağırsak kanseri olmadığını veya ileride asla olmayacağını garantiemez, bu nedenle bağırsak kanserinin belirtilerini (bkz. sayfa 10) öğrenmeniz son derece önemlidir. İki yıl sonra size tekrar bağırsak kanseri taraması yaptırmaya imkanı tanınacaktır.

- **Belirsiz sonuç**, dışkıda gizli kan (FOB) testi için aldığınız örnekte, kan olabileceğine dair çok hafif belirtiler görülmesidir. Buna hemoroit (basur) veya mide ülseri gibi rahatsızlıklar yol açmış olabilir. **Belirsiz sonuç kanser olduğunuz anlamına gelmez, sadece tekrar test yaptırmanız gerektiğini gösterir.**

Sonuç belirsiz çıkarsa, en fazla iki kere daha dışkıda gizli kan (FOB) testi yapmanız istenir. Bu gereklidir, çünkü polipler ve kanserler sürekli kanama yapmazlar ve dışkıınızda kan olup olmadığını saptanması önemlidir. Her 100 kişiden yaklaşık dördünde sonuç belirsiz çıkmaktadır. Daha sonra testi tekrarlayanların çoğunda normal sonuç alınmaktadır.

- **Anormal sonuç** dışkıınızda kan bulunmuş olabileceğini gösterir – **kanser tanısı değildir, ancak kolonoskopi yaptırmaya çağrılacağınız anlamına gelir.** Anormal sonucun nedeni bağırsak kanserinden çok, bağırsak poliplerindeki kanama olabilir. Hemoroit (basur) gibi başka hastalıklardan kaynaklanmış olması da mümkündür. Sonuç anormal çıkarsa, tedavi gerektiren bir sorun olup olmadığını belirlemek için bağırsağınızın daha ayrıntılı bir şekilde muayene edilmesini (kolonoskopi) görüşmek üzere, uzman bir hemşireden randevu almanız sağlanır. Test yapan her 100 kişiden yaklaşık ikisinde sonuç anormal çıkmaktadır.

Tarama sonuçlarının özeti

Normal	Başka test gerekmez. İki yıl sonra tekrar tarama yaptırmaya çağrılırsınız.
Belirsiz	Dışkıda gizli kan (FOB) testini tekrarlamamız istenir.
Anormal	Kolonoskopi yaptırmayı görüşmeniz için size randevu verilir.

Kolonoskopi nedir?

Kolonoskopi, kalın bağırsağın iç yüzeyine doğrudan bakılmasını sağlayan bir muayenedir. Ucunda ufak bir kamera bulunan ince, esnek bir tüp (kolonoskop) ile makata girilerek bağırsaklarınıza bakılır. Bulunan poliplerin çoğu kolonoskop tüpüne salınan tel bir halka ile ağrısız bir şekilde alınabilir. Bu doku örneklerinde kanserli olabilecek anormal hücreler bulunup bulunmadığı kontrol edilir.

- Kolonoskopi yaptıran her 10 kişiden yaklaşık beşinde sonuç normal çıkmaktadır (kanseri veya polip bulunmamaktadır).
- 10 kişiden yaklaşık dördünde, alınırsa kanser oluşmasını önleyebilecek polipler bulunmaktadır.
- 10 kişiden yaklaşık birinde kolonoskopi yaptırdıkları zaman kanser tespit edilmektedir.

Kolonoskopi bağırsak kanserini teşhis etmenin en etkili yöntemidir. Kolonoskopi yaptırmak çoğu kişi için basit bir işlemdir. Ancak, tıbbi işlemlerin çoğunda olduğu gibi bunda da komplikasyonlar çıkabilir. Bunların arasında daha fazla inceleme veya tıbbi danışma gerektiren şiddetli kanamalar (yaklaşık olarak 150'de bir ihtimal) olabilir. Kolonoskop bağırsak duvarında delinmeye (perforasyon) yol açabilir (yaklaşık olarak 1500'de bir ihtimal). Kolonoskopi çok ender vakalarda ölümle sonuçlanabilir. Mevcut bilgiler bu ihtimalin ancak 10.000'de bir olduğu yolundadır.

Kolonoskopi hakkında geniş bilgi için 'Kolonoskopi muayenesi' başlıklı broşürümüze başvurabilirsiniz. Bu broşürü ayrıca kolonoskopi randevusu alan herkese göndeririz.

Unutmayın, dışkıda gizli kan (FOB) testi yaptıranların çoğunda kolonoskopiye gerek olmamaktadır.

Testte sonuç anormal çıkarsa kolonoskopi yaptırmak zorunda mıyım?

Sonuç anormal çıkarsa, uzman bir hemşire ile görüşmeniz için size randevu verilir. Hemşire, kolonoskopiye size her yönüyle anlatır ve durumunuzun bu işleme uygun olup olmadığını değerlendirir. Kolonoskopi yaptırmaya karar verirseniz, size randevu alır.

Bağırsak kanseri taramasına güvenilebilir mi?

- Bağırsak kanseri taramasının bağırsak kanserinden ölüm riskini azalttığı saptanmıştır.
- Bütün tarama testleri gibi, dışkıda gizli kan (FOB) testi de yüzde 100 güvenilir değildir.
- Test anında kanama yapmamışsa, kanserin gözden kaçma olasılığı vardır.
- Bağırsak kanseri tarama testleri arasındaki iki yıl içinde de başlayabilir.
- Tarama testleri arasındaki iki yılda bağırsak kanseri belirtilerine dikkat etmek önemlidir.

Bağırsak kanserinin belirtileri nelerdir?

Bağırsak kanserinin dikkat etmeniz gereken en önemli belirtileri şunlardır:

- dışkılama alışkanlıklarının sürekli olarak değişmesi, özellikle de tuvalete daha sık gidilmesi veya birkaç hafta süren ishal;
- gözle görünür bir nedeni olmadığı halde makattan kanama;
- karın ağrısı, özellikle şiddetli ise; ve
- karın bölgesinde bir şiş.

Lütfen bu belirtilerin mutlaka bağırsak kanseri olduğunuz anlamına gelmeyeceğini göz önünde bulundurun, ancak bunlardan biri veya daha fazlası dört ile altı haftaya kadar uzarsa, aile doktorunuza görünün.

Bağırsak kanseri tedavisi görmem gerekirse ne olacak?

Bağırsak kanseri tanısı konması gibi düşük bir olasılık halinde size uzman bir ekip bakar. Hep en iyi bakım ve tedaviyi görmenizi sağlarlar.

Bağırsak kanseri en erken evresinde saptanırsa, hastalığı atlama şansı yüzde 90'ın üzerindedir (İngiltere Kanser Araştırma Vakfı - Cancer Research UK, 2005. *Kanser istatistikleri*).

Bağırsak kanserinin başlıca tedavisi ameliyattır. Bazı durumlarda, kemoterapi (ilaç tedavisi) veya radyoterapi (ışın tedavisi) de önerilebilir.

Kanser, kolonoskopi ile alınan bir polipte ise, düzenli kontroller dışında birşey gerekmez.

Tarama ile saptanan bağırsak kanserlerinin hepsini iyileştirmek mümkün olmayabilir.

Test yapıldıktan sonra aldığı dışkı örneğine ne olur?

Dışkıda gizli kan (FOB) testi incelendikten sonra, sonuç bir veri tabanına kaydedilir ve örnek almakta kullandığınız kart imha edilir. Sizlere kaliteli bir hizmet sunmak ve uzman personelimizin deneyimini arttırmak için tarama kayıtlarını düzenli olarak gözden geçiririz. Bu nedenle, sağlık hizmetinin başka birimlerinde çalışan personelin de kayıtlarınızı görmesi gerekir.

Kayıtların nasıl tutulduğu hakkında geniş bilgi için 0845 4647 numaralı telefonda NHS Direct ile görüşebilirsiniz.

Özet

Bağırsak kanseri taramasına katılmayı isteyip istemediğiniz konusunda karar vermeden önce bazı yarar ve sakıncalarını tartmak ve sizin için neyin önemli olduğunu düşünmek isteyebilirsiniz.

- Bağırsak kanseri Birleşik Krallık'ta en çok ölüme yol açan kanser türleri arasında ikincidir. Bağırsak kanseri taramasına katılmak bağırsak kanserinden ölüm riskinizi azaltır.
- Bağırsak kanseri taraması zamanla kansere dönüşebilecek polipleri de saptayabilir. Kolonoskopi sırasında poliplerin alınması gelecekte bağırsak kanseri olma ihtimalinizi azaltabilir.
- Test anında kanama yapmamışsa kanserin gözden kaçması olasılığı vardır.

- Test sonucunun anormal çıkması size kolonoskopi yaptırma imkanı tanınacağı anlamına gelir. Kolonoskopi yaptıranların çoğunda kanser bulunmamaktadır. Nadiren de olsa, kolonoskopi yaptırmak ile bağlantılı olan riskler vardır.
- Tarama ile saptanan bağırsak kanserlerinin hepsini başarıyla tedavi etmek mümkün olmayabilir.
- Dışkıda gizli kan (FOB) testi yaptırma fikri bazılarının hoşuna gitmese bile, bu testi evinizde kendiniz yapabilirsiniz.

Bu broşür Birleşik Krallık Kanser Araştırma Vakfı (Cancer Research UK) tarafından NHS Bağırsak Kanseri Tarama Programı ile birlikte, İngiltere Bağırsak Kanseri Taraması Deneme Programına (English Bowel Cancer Screening Pilot) danışılarak hazırlanmıştır.

Aşağıdaki hayır kurumları da broşürün hazırlanmasına katkıda bulunmuşlardır.

- Beating Bowel Cancer
- Bowel Cancer UK
- Cancerbackup
- Men's Health Forum

Daha fazla bilgi ve destek

Herhangi bir sorunuz varsa veya bağırsak kanseri taraması hakkında daha fazla bilgi edinmek isterseniz, şunları yapabilirsiniz:

- 0800 707 60 60 numaralı ücretsiz hattın program merkezini arayın;
- Aile doktorunuzla görüşün;
- NHS Kanser Tarama Programları web sitesini ziyaret edin: www.cancerscreening.nhs.uk;
- NHS Direct web sitesine bakın: www.nhsdirect.nhs.uk;
- Cancerbackup web sitesini ziyaret edin: www.cancerbackup.org.uk, veya 0808 8001234'ten arayın;
- CancerHelp web sitesine bakın: www.cancerhelp.org.uk, veya 0800 226237'ye telefon edin;
- Bowel Cancer UK web sitesini ziyaret edin: www.bowelcanceruk.org.uk, veya 08708 506050'den arayın;
- Beating Bowel Cancer web sitesine bakın: www.beatingbowelcancer.org, veya 02088925256'ya telefon edin;
- Men's Health Forum web sitesini ziyaret edin: www.menshealthforum.org.uk, veya 02073884449'dan arayın.

Yaşınız 70 veya üzerinde ise ve bağırsak kanseri tarama seti isterseniz, lütfen **0800 707 60 60 numaralı ücretsiz hatta** telefon edin.

Sağlık Bakanlığı tarafından NHS Kanser Tarama Programları ile birlikte, Birleşik Krallık Kanser Vakfı İlk Bakım Eğitim Grubunun (Cancer Research UK Primary Care Education Group) tavsiye ve destekleri doğrultusunda yayımlanmıştır.

Plain English Crystal Mark
NHS logo
Cancer Research UK

© Crown copyright 2006
273372 1p Kasım06

COI tarafından Sağlık Bakanlığı için hazırlanmıştır
İlk Baskı Mayıs 2006

Bu broşürün metni, kişisel ve kurum içi kullanım amacıyla, resmi izin ve ücrete tabi olmadan çoğaltılabilir.

Bu broşürden daha fazla edinmek isterseniz "273372/Bowel cancer - The Facts" diye belirterek aşağıdaki adres ve telefonlara başvurabilirsiniz:

DH Publications Orderline
PO Box 777 London SE1 6XH
E-posta: dh@prolog.uk.com
Tel: 08701 555 455
Faks: 01623 724 524
Tekstfon: 08700 102 870 (Pazartesi – Cuma, 8.00 – 18.00 arası)

www.cancerscreening.nhs.uk